

Pedersen | The Retributive and Suffering God of the Book of Jeremiah: A Study of YHWH's *'Āzab*-Complaints.

Resymé

Avhandlingen er en studie av ulike gudsbilder i Jeremia-boken. Mer presist ser jeg nærmere på noen utvalgte tekster hvor Jahve portretteres som henholdsvis en gjengjeldende og en lidende Gud. Målet med avhandlingen er å bidra med en ny forståelse av bildene av Jahve som en gjengjeldende og lidende Gud i disse tekstene og av det forhold at de, tross kontrasten mellom dem, opptrer side ved side i Jeremia-boken.

Utgangspunktet mitt er at den gjengjeldende og den lidende Jahve forenes i en felles (an)klage mot folket, nemlig (an)klagen om at folket har forlatt (hebr. /*'āzab*) ham. I omtrent halvparten av disse (an)klagene—«the prosaic *'āzab*-complaints», som jeg kaller dem— er det den gjengjeldende Jahve som taler (Jer 1,16; 5,19; 9,11[12]; 16,11; 19,4). I den andre halvparten – «the poetic *'āzab*-complaints» – hører vi stemmen til en lidende Jahve (Jer 2,13. 17. 19; 5,7). Mitt forskningsspørsmål er ganske enkelt: Hvordan er Jahves *'āzab*-(an)klager å forstå?

I følge veletablerte og dominerende lesninger forstås de førstnevnte («the prosaic *'āzab*-complaints») å reflektere en typisk deuteronomistisk forklaring på Jerusalems fall og det babylonske eksilet i det sjette århundre f.Kr. Det vil si, i disse *'āzab*-(an)klagene taler Jahve som en dommer som på grunn av folkets illojale oppførsel, straffer dem med å føre ulykke over dem. De sistnevnte («the poetic *'āzab*-complaints»), derimot, har ofte blitt forstått som klagerop fra en forlatt og bedratt Jahve. Det vil si, de er klagerop fra en sårbar Jahve som lider under å være forlatt av sin elskede. I både moderne og nyere Jeremia-forskning skilles det skarpt mellom disse to ulike typer *'āzab*-(an)klager, samtidig som kontrasten og motsetningen mellom de relaterte bildene av Jahve betones.

Gjennom en analyse av *'āzab*-(an)klagene i lys av deres litterære kontekst utfordrer jeg disse lesningene og deres tilhørende portretter av Jahve som en gjengjeldende og lidende Gud. Kort sagt argumenterer jeg, for det første, for at den gjengjeldende Jahve i de aktuelle tekstene ikke bare rettferdiggjør en ulykke, men begrunner en endelig forkasting av sitt folk. Videre argumenterer jeg for at den lidende Jahve klager, ikke så mye som et sårbart offer for folkets forlating, men over at folket har vært så tåpelige å forlate ham som deres liv og velferd avhenger av. Jeg bidrar med andre ord med en endret forståelse av klagens og gjengjeldelsens karakter. Et sentralt punkt i min argumentasjon er at både den gjengjeldende og lidende Jahve fremhever folkets dumskap og tåpelighet i disse *'āzab*-(an)klagene, ikke bare deres illojalitet og utroskap.

På grunnlag av mine lesninger bidrar jeg avslutningsvis med et forslag til hvordan de motstridende gudsbildene av Jahve som en gjengjeldende og lidende Gud i disse *'āzab*-(an)klagene kan forstås å fungere sammen i Jeremia-boken. I tråd med min arbeidshypotese om at Jeremia-boken i sin endelige form (Masoretteksten) speiler et komplekst litterært-teologisk verk knyttet til den katastrofe som rammet Jerusalem og Juda i det sjette århundre f.Kr., foreslår jeg at de ulike bildene av Jahve som en gjengjeldende og lidende Gud sammen bidrar til en fortolkning av denne katastrofen som en anledning både til å erkjenne Jahve som «den helt andre» og som en helt ny start for folket, på Jahves eget initiativ.